

Članak visokog predstavnika za BiH Paddy Ashdowna: “Gonjenje ratnih zločinaca: Temelj pravde i mira”

Ove nedjelje obilježava se deveta godišnjica srebreničkog masakra. Način na koji obilježavamo ovaj stravični dan – način na koji protestujemo protiv moralnog ponora onih koji su ga počinili – kao i moralnih grešaka onih (nas) koji smo imali moć da to spriječimo a nismo – šalje poruku koja uveliko nadilazi granice Bosne i Hercegovine.

Građani Bosne i Hercegovine – porodice srebreničkih žrtava, šira zajednica svih onih koji su preživjeli balkansko krvoproliće početkom devedesetih, te sve više i oni u čije su ime počinjeni zločini – to su ljudi koji će dati pravi moralni odgovor na ova užasavajuća barbarska djela.

Prije dvije sedmice, Dragan Čavić, predsjednik Republike Srpske, jednog od dva entiteta koji su u Bosni i Hercegovini uspostavljeni Daytonskim mirovnim sporazumom, u televizijskom obraćanju okarakterizirao je ovaj masakr kao “crnu stranicu u historiji srpskog naroda.” Rekao je “počinioci ovog zločina ne mogu ga opravdati ni pred kim”, i dodao da su svi oni koji tvrde da su ubice radile u interesu svog naroda “počinili zločin i protiv sopstvenog naroda.”

Naravno, riječi ne mogu vratiti mrtve – niti ublažiti ogromno zlo koje se desilo.

Ali izjave date s dobrim namjerama, praćene konkretnim djelima kako bi se odgovorni za zločin doveli pred lice pravde, mogu značiti početak pomirenja među živima, a izjave gospodina Čavića mogu pomoći u tome. Sjetite se izvinjenja

koje je Willie Brandt dao u Auschwitzu.

Međutim, mnogi drugi još uvijek nisu priznali ogromne dimenzije onoga što je učinjeno u Srebrenici i drugdje. No to je neophodno za pravdu – a pravda je preduvjet za pomirenje – a trajnog mira ne može bez pravde i bez pomirenja.

Upravo to je razlog što činjenica da organi Republike Srpske još uvijek nisu uhapsili nijednog optužnog za ratne zločine, devet godina nakon dešavanja u Srebrenici, toliko šteti nastojanjima Bosne i Hercegovine da sebi izgradi bolju budućnost.

Svi se slažu da se ta budućnost nalazi u Evropskoj uniji i NATO-u. No i EU i NATO uvjetovali su članstvo Bosne i Hercegovine saradnjom sa Međunarodnim krivičnim tribunalom u Hagu. Bosna i Hercegovina može ili da se priključi euroatlanskim institucijama, ili da i dalje skriva optužene za ratne zločine, ali oboje ne može.

To je razlog zašto sam prošle sedmice smijenio 59 osoba sa funkcija u Republici Srpskoj, sve dok Bosna i Hercegovina a posebno njen sastavni dio, Republika Srpska, ne ispuni svoju zakonsku obavezu da sarađuje sa haškim tribunalom.

To je radikalna mjera – niko ne tvrdi suprotno. Ali Bosna i Hercegovina samo uklanjanjem najopstruktivnijih elemenata iz javnog i političkog života može izaći iz slijepe ulice u koju je ušla zbog ratnih zločinaca, što je zaustavilo njen napredak ka euroatlanskim institucijama. Ne mogu dopustiti da budućnost cijele zemlje bude talac nekolicine koja smatra da su korupcija i sloboda ratnih zločinaca važniji od zaposlenosti, sigurnosti i mira za sve.

Devet godina nakon kraja rata, Bosna i Hercegovina se promijenila. Više od miliona ljudi vratilo se u svoje domove, putem međunarodnog programa pomoći vrijednog više milijardi dolara obnovljena je nekada razrušena infrastruktura, a politika vlade usredsređena je na jačanje tržišne ekonomije

kako bi se privukle investicije i otvorila radna mjesta.

Bosna i Hercegovina sve više je nalik svakoj drugoj evropskoj zemlji u tranziciji. Samo činjenica da su bjegunci poput Ratka Mladića i Radovana Karadžića još uvijek na slobodi sprečava je da krene istim onim evropskim putem kojeg je toliko drugih bivših komunističkih zemalja već prešlo.

Ovog vikenda građani Srebrenice, kao i građani cijele Bosne i Hercegovine i šire, sjećće se onih koji su pogubljeni prije devet godina.

Svakog dana, kako BiH bude prerastala u normalnu evropsku zemlju, ona će se sve više udaljavati od tog strašnog događaja.

Ne može biti mira bez pravde. I ne možete biti pravde bez istine.

Potruga za istinom o Srebrenici i svim drugim zločinima počinjenim u bivšoj Jugoslaviji se nastavlja. Nastavlja se u sudnici u Hagu, a vremenom će se preseliti u sudnice u Bosni i Hercegovini. A nakon tog procesa dolazi mogućnost pomirenja. A nakon njega, konačno stavljanje tačke na strašni rat, i okretanje ka novim vidicima, ne samo ka sjećanjima na prošlost nego, sve više i više, ka građenju budućnosti.

Paddy Ashdown je visoki predstavnik međunarodne zajednice za Bosnu i Hercegovinu